

Nekoliko o pomenu § 371. k. p. r.

Menil bode lahko kdo, da določba § 371 k. p. r. z dne 23. maja 1873 št. 119 d. z. — po katerej je tedaj, kadar iz krivde obtoženca izhaja popolnoma ali deloma neveljavnost pravnega opravila, katero je kdo ž njim sklenil, v kazenski razsodbi soditi tudi o tem in o pravnih nasledkih odtod izvirajočih — ne potrebuje nikakega razlaganja, ker je sama ob sebi dovolj jasna in umevna.

Vendar so se pokazali v praksi o tej zakoniti določbi nazori, kateri se mi nikakor ne zde pravi; n. pr. v sledečem slučaju :

Oče in sin bila sta krivim spoznana pregreška v zmislu § 1. zakona z dne 25. maja 1883, št. 78. d. z., ker je oče o pretečem mu prisilnem zvršilu z namenom, da bi izplačanje svojega upnika obrezuspešil, izročil svoje zemljišče sinu, sin pa dobro poznajoč očetov namen prevzel zemljišče v last, ne da bi bil prevzel tudi dotični dolg v svojo plačilno obljubo. Zasebni vdeleženec je pri glavni razpravi predlagal, da naj se ob enem razveljavi dotična, med očetom in sinom sklenjena izročilna pogodba, na katere podlagi je bil sin v zemljiški knjigi že prepisan za lastnika, da bode mogel iz zemljišča dobiti plačilo, ker nima njegov dolžnik drugega imetja. Sodišče ni spoznalo po tem predlogu, temveč napo-

tilo ga je na civilno pravdo, in sicer „z ozirom na to, da „so vsled sklenjene izročilne pogodbe gledè izročnega zemljišča lahko nastopile pravne razmere, katere zadevajo pravice drugih oseb, sodišče pa nima dotičnih zemlje-knjižnih „podatkov, da bi moglo o tem soditi“.

Ti razlogi res ne povedó mnogo; kažejo pa, da si sodišče ni bilo svesto tega, kar mu v takem slučaju nalaga v razsodbo določba § 371. k. p. r.

Ker sta bila obsojena oče in sin, priznalo je sodišče samo, da je bila izročilna pogodba mej njima sklenjena nedopustnim, kaznjivim potom; iz tega sledi pa jasno, da ta pogodba mej obtožencema ne more ostati v veljavi na škodo upnika in da se mora na zahtev po njej oškodovanega vničiti in razveljaviti toliko, v kolikor ovira izplačanje upnika. Da kazensko sodišče zavrača zasebnega vdeleženca v tako jasnem slučaju še na težavno in drago civilno pravdo, pač ne ugaja pravemu pomenu § 371. k. p. r.

I. Vprašati je najprej, kak pomen imajo besede § 371. k. p. r.: „ako iz tega, da je obtoženec kriv, izhaja popolnoma ali deloma neveljavnost pravnega opravila...“? Po katerem zakonu je presojeti veljavnost ali neveljavnost dotičnega pravnega opravila?

Kazenskopravdni red z dne 29. julija 1853 št. 190 d. z. določil je v §. 361. skoraj od besede do besede taisto, kar določuje §. 371. sedaj veljajočega kazenskopravnega reda; samo koncem prvega odstavka bil je še dostavek: „ako gre „sicer razsojevanje tega civilnim sodiščem in če se „reč po dokazih civilnim zakonom primerno razsoditi „more“.

Ta dostavek označuje jasno stališče, na katero se ima postaviti kazenski sodnik, kadar mu je razsojati o veljavnosti oziroma neveljavnosti takega pravnega opravila v zmislu § 371 k. p. r.; iz njega se vidi, da je veljavnost ali neveljavnost takega pravnega opravila presojeti po splošnih ali posebnih določbah zasebnega prava, po katerih ima sicer soditi civilni sodnik.

Navedeni dostavek se je pri redakciji §. 371 k. p. r. z dne 23. maja 1873 izpustil brez posebnih razlogov; mogoče

za to, ker se je smatralo to, kar se tam izraža, za samo ob sebi umevno: mogoče pa tudi za to, ker se je zdel pojem „civilnim zakonom primerno“ (den Civilgesetzen gemäss) preozek; kajti mislilo se je lahko na določbe, kakoršne so se sprejele v novejše zakone, n. pr. zakon z dne 28. maja 1881, št. 47 d. z., po katerem so sedaj neveljavna pravna opravila, ki so bila tedaj po določbah civilnih zakonov dovoljena (zakon z dne 14. junija 1868, št. 62. d. z.).

A naj se je zgodilo to iz tega ali onega razloga, toliko je jasno in nedvomno, da se veljavnost pravnih opravil, ki se opirajo na zasebno-pravne naslove, more in mora presojati le na podlagi določb zasebnega prava, naj sodi potem o nji kazenski, ali pa civilni sodnik. *) V § 371. k. pr. razširja se le delokrog in pristojnost kazenskega sodnika. O veljavnosti ali neveljavnosti pravnih opravil zasebnega prava razsoja načeloma civilni sodnik; kadar se je pa kako tako pravno opravilo zgodilo kaznjivim potom, takrat ima kazenski sodnik s svojo sodbo o krivdi ob enem soditi tudi o tem, če iz krivde izhaja neveljavnost dotičnega pravnega opravila.

II. To ugaja popolnoma načelu, da naj se stvar, ki se je spravila pred kazenskega sodnika in s katero so zasebnopravne pravice kake osebe v tesni zvezi, razsodi ob enem — kolikor le mogoče — v vseh ozirih, da naj se pravici in zakonu da zadoščenje na vse strani, ne da bi moral po kaznjivem dejanju oškodovani po izrečni krivdi iz samih formalnih vzrokov hoditi od sodnika do sodnika, da se mu prisodijo njegove zasebnopravne pravice. To je tudi načelo kazenskopravnega reda z dne 23. maja 1873., kajti posebna določba § 371 izvira in sledi iz splošne določbe § 4. k. p. r. — „Jura novit curia“ velja tudi za kazenskega sodnika, on mora poznati tudi civilne zakone, in kadar mu je s krivdo obtoženčevo vred soditi o po kaznjivem dejanju zadetih zasebnopravnih pravicah, soditi jih mora po dotičnih civilnih zakonih.

*) Tako omeni tudi Mayer k § 371. k. p. r. svojega komentara rekoč: „Pri teh razsodbah mora kazenski sodnik imeti pred očmi določbe občnega državljanskega zakonika in druge tje spadajoče zakone ter ukaze“ . . .

Po § 4. k. p. r. rešiti so načeloma na predlog poškodovanega njegove zasebnopravne terjatve v kazenskem postopku; le izjemno, ako se pokaže neogibna potreba, napotiti ga je na civilno pravdo, ako stvar ni tako razjasnjena, da bi se moglo o njej zanesljivo soditi. Zavrnitev na civilno pravdo je toraj izjemna določba in se mora strogo tolmačiti; kazenskemu sodniku ni dano na prosto voljo, o zasebnopravnih zahtevah oškodovanega soditi, ali ga pa ž njimi zavrniti na civilno pravdo; on je na predlog zasebnega vdeleženca dolžan tudi o tem izreči svojo sodbo; le kadar to ni mogoče, kadar je treba še drugih dokazov in pojasnil, zavrniti je zasebnega vdeleženca ž njegovimi zahtevami na civilno pravdo, ker se ne dopušča, da bi se zaradi tega zavleklo kazensko postopanje.

Kazenski sodnik ima tedaj v takih slučajih dvojno nalogo: v prvo sodi on v svojem ožjem in pravem delokrogu o kaznjivem dejanju samem, o krivdi obtoženčevi in njegovi kazni; tu ga vežejo določbe kazenskih zakonov; v drugo pa sodi on mesto sicer pristojnega civilnega sodnika tudi o zasebnopravnih pravicah, zadetih po kaznjivem djanju; tu ga vežejo občni in posebni civilni zakoni.

III. Kateri civilni zakon je bil vporabiti v zgoraj navedenem slučaju, je pač lahko uganiti sedaj, ko je v pravni moči in veljavi zakon z dne 16. sušca 1884, št. 36. d. z. Pred tem zakonom bila je stvar težavneja; kajti enaka nepoštena pravna opravila mogla so se poprej pred civilnim sodnikom izpodbijati in razveljaviti le takrat, kadar so obsegala v zmislu § 953. o. d. z. kako daritev v škodo upnikov. Kjer se pa to ni moglo dokazati, ni se moglo proti enakim nepoštenim in v škodo upnikov storjenim izročitvam imetja ničesar opraviti.

Zakon z dne 16. sušca 1884, št. 36 d. z. določuje v § 29. I, da se morejo izpodbijati taisti pravni čini (Rechts-handlungen), katere je storil dolžnik v drugi stranki z namenem namenu, svoje upnike oškodovati.

Ker je v navedenem slučaju kazensko sodišče obsodilo očeta in sina, priznalo je s tem samo, da je sinu bil znan namen očetov, svojega upnika oškodovati; njemu nasproti

je toraj dokazan glavni pogoj izpodbijanja v zmislu § 29. I. in § 31. št. 1. leg. cit.

Pa tudi drugi za to potrebni pogoji bili so kazenskemu sodišču dokazani:

1. Oškodovani upnik, kateri se je bil pridružil kazenskemu postopanju in kateri je zahteval izrek neveljavnosti dotične izročilne pogodbe, bil je zato legitimovan v zmislu § 32. leg. cit.; njegova terjatev opirala se je na pravomočno sodbo civilnega sodnika, dolžnik njegov pa ni imel drugega imetja, iz katerega bi bil mogel upnik iskati plačila.

2. Ker je bila izročilna pogodba sklenjena tekom istega leta, katerega se je vršila kazenska pravda, stavl je oškodovani upnik tudi o pravem času svoj predlog ter zahteval razveljavljenje dotičnega, njemu na kvar sklenjenega pravnega opravila, kajti po § 29. I leg. cit. ima za to 10 let časa.

Vse to bilo je kazenskemu sodišču dokazano; drugih dokazov pa ni potreba niti kazenskemu, niti civilnemu sodniku, kadar mu je soditi o veljavnosti enakega pravnega opravila.

Civilni sodnik sodi prav lahko na podlagi podatkov kazenskega postopanja, — ne da bi mu bilo treba daljne razprave o tem — da je izročilna pogodba oškodovanemu upniku nasproti neveljavna.

Saj je predmet pravdi le ta izrek in po § 35. zak. z dne 16. sušca 1884, št. 36. d. z. staviti je tožbeno zahtevo, da se izreče izpodbijani pravni čin upniku nasproti neveljavnemu ter ob enem dodati, kaj je toženi dolžan storiti ali opustiti za plačilo upnikovo; tudi je toženemu po § 38. leg. cit. dano na voljo, ogniti se vsakemu daljnemu izpodbijanju pravnega čina njemu nasproti s tem, da plača upnika.

Nikakor pa ne zadeva ta izrek pravnih razmer, ki so iz spodbijane pogodbe nastale drugim osebam proti eni ali drugi pogajajočih se strank.

Kazensko sodišče imelo je v tem slučaju v zmislu zgoraj navedenih določb izreči, da je izročilna pogodba, sklenjena med očetom in sinom, upniku in zasebnemu vdeležencu nasproti v toliko, kolikor ovira njegovo izplačanje, neveljavna, in da mora pre-

vzemnik zemljišča, ako hoče, da ostane pogodba tudi temu upniku nasproti veljavna, plačati očetov dolg.

Tak izrek bilo je kazenskemu sodišču lahko storiti, če bi tudi ne bil zasebni vdeleženec svojega predloga tako natančno, zakonu primerno stavil, kakor zahteva § 35. zakona z dne 16. sušca 1884, št. 36 d. z. za tožbo pred civilnim sodnikom.

Kazensko sodišče teh zakonitih določb — kakor kažejo njegovi razlogi — ni imelo pred očmi; pač pa je mislilo na stvarne pravice, ki so jih med tem časom morebiti pridobile druge osebe na izročnem zemljišči, pri katerem je bil sin vpisan že za lastnika.

A to je bila čisto nepotrebna skrb kazenskega sodišča, kajti v prvo zadeva izrek njegov le neveljavnost pogodbe oškodovanemu upniku nasproti; v drugo pa so one stranke, ki so v dobri veri v zemljiško knjigo pridobile kako stvarno pravico na zemljišči, popolnoma varne; njih varuje občni zemljejknjižni zakon in njega glavno načelo, na katero se opirajo javne knjige. Njim nasproti imel bi kazenskega sodnika izrek le tedaj svojo moč, če bi bil upnik v zmislu §. 61. in 66. obč. zemljejknjižnega zakona prosil, da se pri izročnem zemljišči zaznamuje vpeljava kazenskega postopanja zaradi sklenjene pogodbe, na katere podlagi se je sin vpisal za lastnika; in tudi ta zaznamba imela bi moč in veljavo le onim osebam nasproti, katere so pridobile kako stvarno pravico že po zaproseni zaznambi.

Vidi se toraj iz vsega tega, da je bila zavrnitev zasebnega vdeleženca na civilno pravdo v tem slučaju nepotrebna in da kazensko sodišče določbe § 371. k. p. r. ni prav umelo in vporabilo. Želeti je v tem toliko bolj jasnega pojma o pomenu § 371. k. p. r. in strogo zakonite njegove vporabe pri enakih slučajih, ker je zasebnemu vdeležencu proti zavrnitvi njegovih zasebnih zahtev na civilno pravno pot po § 283. k. p. r. zaprta pot daljnega pritoževanja in ker mora potem, ako hoče svojo pravico dobiti, nastopiti veliko težavnejšo in dražjo pot civilne pravde.

Dr. K.

Razmerje med § 312 k. z. ter § 487 in sl. k. z.

Tisti, ki se zakrivi djanja, katero ima vse znake prestopka v zmislu § 312. k. z. in prestopka v zmislu § 491 k. z. na sebi, mora se krivim spoznati prestopka v zmislu § 491 k. z. in kaznovati po § 493 k. z. ako se je tudi vzdignila zasebna obtožba. Tako spoznal je sodnik v posebnem slučaju ter je to svojo rzsodbo s tem vtemeljl, da § 312. k. z. sam veleva, da ni nanj ozira jemati, ako dotično djanje ustarnovi hujše kaznjivo djanje.

Djanje, katero ima vse znake § 312. k. z. pa tudi § 491. k. z. na sebi je toraj soditi po §§ 491 in 493 k. z., seveda le za slučaj, ako se je vzdignila zasebna obtožba zraven javne obtožbe.

Namen teh vrstic je dokazati, da v tej rzsodbi vporabljenaa interpretacija zakona, — o katerej do sedaj niti v literaturi niti v praksi slišali nismo, protivi besedilu in duhu kazenskih zakonov.

V prvič odločno nasprotuje besedilo § 312 k. z. samega tej interpretaciji. § 312 k. z. odločuje, da se mora vsako razžalenje kake v § 68 k. z. imenovanih oseb, naj se stori z besedo ali djanjem, kadar te osebe povelje kake gosposke izvršujejo i. t. d. kakor prestoppek kaznovati, če se v tem djanji ne pokaže kako hujši kazni podvrženo kaznjivo delo.

Po tem ni dvomiti, da § 312 k. z. nasproti stavlja prestopku hujši kazni podvrženo kaznjivo delo, toraj višje kategorije kaznjivih djanj, pregreške in hudodelstva.

Le tedaj je konkretno djanje po § 312 k. z. kakor prestoppek kaznovati, ako nima enakočasno vse znake pregreška ali hudodelstva, v katerem slučaju bi se moralo ravnati po zakonitih določilih, veljavnih za dotični pregrešek ali hudodelstvo, n. pr. v slučaju § 81. k. z. moralo bi se le na § 81 k. z. ne pa tudi na § 312 k. z. ozir jemati, ako bi tudi djanje vse znake prestopka po § 312 k. z. imelo. Zakon s tem veleva, naj se pri enodjanski konkurenci (eintätige Konkurrenz) toraj tam, kjer eno in taisto djanje nasprotuje več zakonitim

določilom, le ono določilo vporablja, katero dotično djanje ojtstreje kvalifikuje.

Ako bi § 312. k. z. le hujšo kaznen v mislih imel, glasiti bi se moral drugače, ne smel bi prestopku protistaviti hujši kazni podvrženo kaznjivo djanje, — glasiti bi se moral po ostali zakonovi terminologiji „gre kakor prestopok kaznovati, če se v tem ne pokaže kak hujši kazni podvrženi prestopok ali drugo kaznjivo djanje“.

Za našo trditev, da je vporaba § 312 k. z. le izključena ako eno in taisto djanje ustanovi pregrešek ali hudodelstvo, ne pa tudi takrat, če ustanovi hujši kazni podvrženi prestopok, za to našo trditev govorijo jasno druga zakonita določila.

§§ 76. in 78. k. z. pravita, da je od njiju določeno hudodelstvo ustanovljeno, ako se ne pokaže, da je dotično djanje kako drugo težejše hudodelstvo. Tukaj se ni rabil izraz „hujši kazni podvrženo kaznjivo djanje“, — kar je povsem vtemeljeno. Kakor smo že povedali „hujši kazni podvrženo kaznjivo djanje“ nima drugega pomena, kot „kaznjivo djanje višje stopinje“, in ker je hudodelstvo v tem oziru narvišje, ker hujši kazni podvrženega kaznjivega djanja nego je hudodelstvo ni, — moralo se je v §§ 76 in 78 k. z. reči „ . . . . kako drugo težejše hudodelstvo“, in ne: „ . . . . kako drugo hujši kazni podvrženo kaznjivo djanje“.

§§ 300., 302., 305. in drugi, ki govore o pregreških, se pa zopet na „hujši kazni podvržena kaznjiva djanja“ ozirajo in to lahko, ker oni ravnajo o kaznjivih djanjih druge stopinje. Da je tukaj „hujši kazni podvrženo kaznjivo djanje“ rabljeno v pomenu „hudodelstvo“ kaže posebno jasno § 303. k. z. kateri pravi: „ . . . je kriv pregreška, če to djanje ni hudodelstvo motjenja vere (§ 122.)“.

Djanje po § 303. k. z. samo na sebi eventualno ne more drugo hudodelstvo ustanoviti, kot ono v § 122. k. z. določeno, in toraj se je tudi to v § 303. k. z. naravnost izreklo. Djanje § 300. k. z. se pa eventualno lahko v več ozirih kot hudodelstvo kvalifikuje, in zato tudi zakon na tem mestu rabi besede „hujši kazni podvrženo kaznjivo djanje“ ali „drugo hujše kaznovano djanje“. § 300. k. z. pravi „kriv je, če se

„v tem delu ne pokaže kako drugo huje kaznovano djanje — pregreška i. t. d.“ Tedaj je tudi tukaj pregrešek nasprotipostavljen „huje kaznovanemu djanju“, — in da zamore tako huje kaznovano djanje biti le hudodelstvo, o tem ni dvomiti. Djanje v zmislu § 300 k. z. v natisnjenih delih doprinešeno bi zamoglo vstanoviti tudi pregrešek v zmislu § 491. in 493. k. z., subsumirati bi se pa vendar-le moralo pod § 300. k. z., akoravno je kazen po § 491. k. z. od 6 mesecev do enega leta, po § 300. k. z. pa od enega do šestih mesecev. Soditi bi se pa moralo po § 300 k. z., — ker § 300 k. z. „pregrešek“ nasproti stavi „huje kaznovanemu djanju“.

Dokazali smo s tem, da opominjanemu sodnikovemu mnenju nasprotuje besedilo § 312. k. z. in terminologija kazenskega zakona. Naše mnenje pa podpira tudi sledeče.

Kazenski zakon razločuje kaznjiva djanja, katera preganja javni obtožitelj, kaznjiva djanja, katera preganja zasebni obtožitelj in slednjič kaznjiva djanja katera preganja javni obtožitelj, pa le z dovoljenjem dotičnega žaljenega ali predstojništva njegovega (Ermächtigungsdelikte, član V. zakona z dne 17. decembra 1862, št. 8. d. z. ex 1863).

Da prestopok po §. 312 k. z. spada v prvo omenjeno, prestopok po §. 491. k. z. pa v drugo vrsto kaznivih djanj, ni dvomno, sicer pa to glede prestopka po §. 491. k. z. izrekoma določuje §. 495. k. z. Preiskava in kaznovanje zaradi prestopka po §. 491. k. z. se vrši le, če razžaljeni za to prosi. Če toraj v posebnem slučaju zasebne obtožbe ne bi bilo, se ne bi smelo djanje §. 312. k. z. subsumirati pod §. 491. k. z. pač pa v slučaju, da je tudi zasebna obtožba vložena bila. Intervencija zasebnega obtožitelja sama bi povzročila, da bi se taisto djanje pod drugo zakonito določilo subsumiralo, nego v slučaju, da zasebne obtožbe ne bi bilo. Ali ima zasebna obtožba v tem slučaju prednostno pravico, ali v tem slučaju zasebna obtožba javno obtožbo konsumira?

Vprašanja, na katera se ne more odgovarjati, — in takih vprašanj bi mnogo nastalo, ako bi bilo mnenje pravo, katero v teh vrsticah pobijati skušamo.

Naš zakon ne pozna enakočasnega dvojnega preganjanja istega kaznjivega djanja, — po naših zakonih ni dopustno,

da bi isto kaznjivo djanje javni obtožitelj in zasebni obtožitelj enakočasno preganjala. Tudi subsidijarni obtožitelj mora odstopiti, ako javni obtožitelj zopet preganjanje prevzame §. 49. k. p. r.

Zasebna obtožba je po §. 2. k. p. r. vtemeljena zavoljo djanj, katera se smejo po kazenskem zakonu le na prošnjo žaljenega preiskovati in kaznovati, glede vseh drugih kaznivih djanj pa je javne obtožbe treba.

Iz tega se razvidi, da zasebna obtožba in javna obtožba nikoli konkurirati ne morete.

Djanje, katero ima vse znake kaznjivega djanja javne in zasebne obtožbe, n. pr. §. 312. in 491. k. z. sme toraj v prvi vrsti le javni obtožitelj preganjati, in zasebna obtožba, tik javne obtožbe vložena, imela bi le eventualni pomen, za slučaj namreč, ako bi javni obtožitelj od svoje obtožbe odstopil ali pa ako bi sodnik našel, da je od javnega tožnika preganjano djanje tako, ki se le na prošnjo žaljenega preganjati in kaznovati sme.

Ako pa sodnik v sodbi izreče, da ima od javnega obtožitelja preganjano djanje v resnici vse znake kaznjivega djanja javnega preganjanja, izreče s tem tudi, da vložena zasebna obtožba ni bila opravičena, da v tem slučaju pomena nima, — ter da dotično djanje ni tako, ki bi se le na prošnjo žaljenega preganjati in kaznovati smelo. Da je toraj sodnik v našem slučaju našel, da ima kaznjivo djanje vse znake §. 312 k. z. moral bi le na javno obtožbo ozir jemati, in nezakonita bila je vporaba §. 491. in 493. k. z., katera bi bila po § 495. k. z. vtemeljena le za slučaj zasebne obtožbe, katero pa je sodnik sam s tem izključil, da je dokazanim smatral kaznjivo djanje javne obtožbe.

Crnogorski zakonik.

(Konec.)

Prof. Bogišić bil je obširen pri tem razjasnilu, kakor pri nobenem drugem; toda tega mu ne bodo zamerili oni, ki vedo iz izkušnje, koliko je težavno i na šolskih klopeh

in izobraženim mladenčem uliti v glavo razliko med *ius in rem* in *ius ad rem*. On označuje pravne pojme s čisto kratkimi črticami, a vender z znanstveno strogostjo. Evo n. pr. kako v čl. 937 definuje aktivno in pasivno korealiteto, katero imenuje „samokupnost.“

„*Samokupnost* je, kad su u kakvu dugu (dolgu), gdje je više (već) dužnika ili više dužitelja (upnikov), samokupni jedni ili drugi.

Samokupni su *dužnici* (dolžniki) onda, kad svaki odgovara lično (osobno) ne samo za svoj dio, nego za vaskolik (ves) dug, kao da je svaki pojedinac sve i dužan, i kad, pošto (ko) jedan od njih dug namiri (poplača), svi su ostali slobodni. O takim se družnicima obično veli: da jedan odgovara za sve, a svi za jednoga.

Dužitelji (vjerovnici, upniki) su pak samokupni, kad svaki od njih može naplatiti dug na mjesto ostalih, tako, da pošto dužnik jednome plati, biva kao da je platio u ruke svih dužitelja.“

Poglejmo, kako z malo besedi znanstveno in jednostavno označuje *zastaro*, in kako uči sodnika, da je ne sme uradoma porabiti, nego ako se ž njo posluži dolžnik.

Čl. 950. „*Zastara* je u opšte, kad vrijeme (čas) samo sobom čini, da nešto zastari. Ali zastara u zakonskom smislu biva, kad zakon odredi neko vrijeme, za koje, ako dužitelj (vjerovnik, upnik) ne bude tražio namir duga (ne bode zahteval, da se dolg plača), on ga neće više moći sudom naplatiti, ushtije (hoče) li se dužnik zastarom koristiti.“

Toda v tem šestem delu je tudi važnih dopolnitev. Uzemimo one dopolnjujoče I. del zakonika, kateri se bavi z uvodnimi pravili in določbami. Tukaj nahajamo ustanove o tolmačenju zakona (čl. 776 do 782), ob uzajemni porabi deželnih in inozemskih zakonov (mejnarodno privatno pravo) (čl. 786—800); kjer so poudarjena najjasneje in najkrajše glavna pravila te vse bolj važne strani državljskega zakonika, katera je v našem zakoniku toli nedostatna; o raznih vrstah stvari v imovini (čl. 802—810); o držini (posesti, čl. 811—830), kjer se vrste vsa razjasnila in dopolnitve glavnih ustanov o posesti, obseženih v prvem delu (čl. 18—21), in to rešuje na podstavi najnovejših uspehov znanosti na tem polji na najbistrejši in najjednostavnejši način vsa glavna vprašanja tega toli zamotanega in zavozlanega predmeta, kateri je tako malo in nedostatno urejen v našem

državljanskem zakoniku. Ali za sedaj nočemo o tem še dalje govoriti, ampak se obračamo k zadnjemu razdelku rečenega VI. dela, kateri obsega „neke zakonjačke (pravniške) izreke i postavke, koje i ako nemogu zakona ni preinačiti (predružačiti) ni zamieniti, mogu mu ipak objasniti razum i smisao.“

Vzemimo za vzglede: Čl. 989. Šele o *zakonitem* običaju velja beseda: što je od običaja, to je od zakona.

Čl. 990. Zao (slab) običaj. nikad (nikdar) trd, nikad zakonit.

Čl. 997. Tvoje sveto, a i moje sveto; čuvaj svoje, u moje ne diraj (mojega se ne dotikaj).

Čl. 1005. Što jednom po zakonu stečeš (kar kdaj po zakonu pridobiš), tvrdo ostaje i kad bi se zakon izmijenio (Zakon ne deluje nazaj).

Čl. 1006. Što se grbo rodi (kar se grbasto rodi), vrijeme neizpravi (ne izravna); što je s početka nezakonito, to samim vremenom zakonito nepostaje. ¹⁾

Čl. 1009. Tek (šele) ono, što sam imaš, možeš drugomu dati; odtuda izreka: nemoš' drugomu više prava ustupiti (odstopiti), no što sam imaš. ²⁾

Čl. 1014. Ni u pravu svome (svojem) ne tjeraj (ženi) mak na konac. ³⁾

Čl. 1017. Čija zemlja, toga i dvori (hiše), čija njiva toga i usjev (setev). ⁴⁾

Čl. 1025. Što dva uglave, trećega ne veže (kar se dva dogovorita, tretjega ne veže). ⁵⁾

V take in jednake popularne reke odeva naš Bogišić reke rimske modrosti, da postanejo sok pravne zavesti v narodu, kateremu je Bog podelil toliko bistre pameti in poštenja duše.

Ad 3. Pri večini zakonikov, pravi prof. Bogošić, spojene so razne vrste pogodeb z *obvezami* v obče, činijo znatno skupino teh poslednjih ter dohajajo v zakonik po občnem

¹⁾ Quod initio vitiosum est tractu temporis non convalescit.

²⁾ Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet.

³⁾ Summum ius summa iniuria.

⁴⁾ Accessorium sequitur suum principale.

⁵⁾ Res inter alios acta tertio nec prodest nec nocet.

obveznem pravu. V črnogorskem zakonu razne vrste pogodeb činijo povse samostalni del, in so uvrščene izza obligacij v občē. Glavni uzrok temu nahaja se v jednom od bistvenih načel, katerega se je držal zakonodavec pri sestavljanju zakonika, t. j. da ustanove, katere imajo splošni značaj in so menj znane v narodu, prihajajo po konkretnejših ustanovah, katere mu padajo v oči vsak dan ter se takorekoč vsak dan bavi ž njimi v življenju. Narod se vzdiga kot dete, po poznanem vzdiguje se do poznavanja nepoznanega. Za sedaj ne idemo dalje, samo bodemo rekli, da ta prememba v sestavi more dokaj menj motiti, nego li znamenito obsežnejša prememba novega načrta nemškega državljanskega prava, kjer so po občnem delu obligacijski odnošaji (Recht der Schuldverhältnisse), potem stvarno in obiteljsko pravo, in naposled nasledno. In ni brez važnih razlogov, da obvezno pravo stoji tukaj pred stvarnim, toda o tem razpravljati ni tukaj mesto.

Ad 4. Še bolj čudimo se v črnogorskem zakoniku, da imajo ustanove ob *osobah* svoje mesto v petem (predzadnjem) delu, česar ni v drugih zakonikih. No prof. Bogišić pravi, da je to bil potreben nasledek, ko je bilo enkrat izločeno obiteljsko in nasledno pravo, katero se s prvim veže, in ravno zato je ostal črnogorski zakonik čisto *imovinski*, in moral je pričeti z *imovino*, t. j. prvo s stvarnimi pravi, potem z obligacijami, in potem preiti na subjekte imovinskih prav, katere Bogišić zove *imaonike* (čl. 801). V te subjekte spada tudi *kučna zajednica* (hišna zajednica, čl. 686—708), ali samo kot *korporativna posebnost*, dohajajoča v dotiko z unanjim svetom v teh imovinskih odnošajih. Vender je v splošnem delu (I. del) oddelek, kateri se je dotaknil subjekta imovinskih prav z nekoliko ustanovami (čl. 10—14), katere se tičejo delotvorne imovinske sposobnosti imeteljev (imetnikov, imaonikov; imaonik je vsak človek in vsaka nelična osoba, katerim se priznaje pravo imeti svojo imovino čl. 801); dočim obširnejši propisi o polnoletnikih in maloletnikih, ob oblasti varuha (starateljstvo, starati se za koga = brigati se za koga, skrbeti za koga), o slaboumnih in zapravljivcih, o odsotnih, itd. in o skrbnikih njim postavljenih, o domači zajednici, o korporacijah in zakladah spadajo v *peti del*.

Najimunitnejše vprašanje, katero se je dalo profesorju Bogišiću in katero, ako se uspešno reši, bode največ pripomoglo, da se doseže namen, kateri si je postavil zakonodavec, bilo je, kakor se je izrazil svetli knez v svojem ukazu, „da se v tem zakonotvornem poslu, poleg vseh neobhodnih ozirov na podatke vede in na zakonodavna dela drugih izobraženih držav, *glavna pozornost obrača na narodne pojme, o pravdi in pravici, na običaje, tradicije in na žive potrebe črnogorskega naroda. V takem smeru se je to delo tudi vršilo.*“ V civilnih odnošajih vladali so do zdaj v Črni Gori pravni običaji. Takozvani *Danilov zakonik* od 95 člankov ima komaj 6, kateri se tičejo imovinskega prava (čl. 42—46 in 90), in so zvečine, v drugi obliki, sprejeti v novi zakonik, kakor n. pr. ustanove prekupa (čl. 45 in 46 Dan. zak.), povračilo škode, storjene živini (čl. 42 D. z.) ali orožju (čl. 43 in 44 D. z.), dočim se šestnajšt članov (čl. 47—57 in 67—71) bavi z obiteljskim in naslednim pravom. O tem čudovitem zakoniku, kateri obsega pêle mêle nekoliko raztrganih ustanov privatnega, javnega in administrativnega prava, drugič obširneje. Dovolj bode tukaj, ako poudarimo, da *pisane civilnega prava* v Črni Gori ni bilo in je bilo vprašanje: „Hoče li se in koliko se bode od pravnih običajev uzakonilo? Katere privatnopravne ustanove izobraženih narodov morejo se in v kateri obliki sprejeti? Hoče li se z novim zakonikom zamašiti vir običajnega prava? Ali bode to delovalo istodobno kot pravni vir poleg zakona? V katerem odnošaju bodo običaji in pisano pravo mej seboj? Katero bo imele prednost?“ Na vsa ta razsežna vprašanja prepuščamo prof. Bogišiću, da odgovori iz onega kratkega resumeja svojega *exposé des motifs*, kjer so povedani *uzroki* njegovega postopanja.

On se tamkaj poziva na razliko izmej *inkorporacije* in *kodifikacije*, o kateri z jedrnato in vender izcerpivo kratkostjo (svojstva, katera niso tako pogosta pri nemških juristih) razpravlja prof. Danz v svoji knjižici, obsežni le 84 str. v 12° pod naslovom: „*Die Wirkung der Codificationsformen auf das materielle Recht*“ (Leipzig, Breitkopf 1861). Za sedaj omejili se bodemo na to, da bolje prodremo v zmisel besede *inkorporacija*, katera rabi prof. Bogišiću v njegovem *exposé*-ju; na

bistveno razliko, katero dela Danz mej jednim in drugim načinom *uzakonjevanja*. *Inkorporacija* po Danzu (str. 5—6) je „zbiranje, otrebljenje in namenu prikladno urejevanje *vseh res* *postojčih zakonov v jedni državi*“, in ima namen „*uzdržati skupno vsebino dozdanjega prava ter ga predrugačiti samo v podrobnostih*.“ Nasprotno pa je *kodifikacija*: „*sestavljanje in novo formulovanje ukupnega prava* katere države, kako je ono v času njegovega razglašnja prišlo do zavednosti ter ima v tem zmislu od tega časa veljati.“ *Kodifikacija* ima ravno protivni namen od *inkorporacije*, t. j. „*ukupno pravo predrugačiti, a samo nekatere pojedinosti pridržati*.“ Danz je to glavno razliko uporabil na tedaj izšli načrt saksonskega državlanskega zakonika in na njegov zistem. Toda o tem ni zdaj red govoriti, nego da se vrnemo k Bogišiću, kateri, baveč se z odnošaji izmej zakona in običaja, pravi najprvo (str. 5), katero svrho si je on postavil pri sestavljanju zakonika za narod, imejoči svoj posebni značaj in zgodovinsko življenje, kateri po toliko stoletij osamelosti prihaja v dotiko z ostalo Evropo.

Temelj zakonika imele so biti pravne ustanove, ki so že v življenju naroda, a nove bi se imele sprejemati toliko, kolikor bi to zahtevali vsakdanjega življenja odnošaji; a med jednimi in drugimi imelo bi biti zdržema uzajemno občevanje. Ker se unanji odnošaji ne smejo prekoračiti, zakonik moral bi dopustiti Črnogorcem, da se seznanijo z inozemskim pravom, a inozemcem, da se seznanijo s črnogorskim pravom. Ali to *uzakonjevanje narodnih in tujih privatnopравnih uredob* tako se ima uravnati, *da zakonik ne ovira v zemlji daljnjeга razvoja prava v vseh strokah in v vseh oblikah*. Hoče li *kodifikator* doseči ta namen, treba da so mu pred očmi običaji zemlje, za katero kodifikuje pravo, kakor da so *integrantni deli njegovega dela*. A ker je običaj do zdaj imel veliko važnost v Črni Gori, delo Bogišičevo imelo je biti ponajveč *inkorporacija* tako, da pravne ustanove, bodisi prenesene iz zunaj, bodisi crpene iz vira narodnega življenja, a te osobito, imele so biti popolnjene *z nepisanim pravom, namrec z običajnim*. Imel je tudi paziti na ono težavo, na katero se mora zadeti, ako dovoljujemo, da voda prava istodobno izvira iz stu-

denca narodnih običajev in iz studenca pisanega prava. *Quid iuris* namreč, ako običaji pridejo v sokob (nasprotje) z zakonom?

Teorija daje prednost običaju nasproti zakonu; legislativna praksa pa bi rada omalovažila običaj. Ne povprašujoč po uzrokih tega antagonizma, katerih omenja Bogišić, in ko je konstatoval, da zakonodavna sredstva ne morejo v borbi izmej zlega zakona in dobrega običaja ovirati, da ta ne prevlada, vprašal se je sestavitelj zakona: ali je namenu prikladno predvideti v zakonu te slučaje kolizije, in je *nikavno rešil to*, in to tem bolj, ker se je v razjasnjujočem delu (VI. del) trudil preprečiti ta sokob.

Žal nam je, da ne moremo iz motiva prinesti vzgledov katere ima v mislih Bogišić, kjer je črnogorski sodnik, kateri, toliko spoštuje voljo zakonotvorca, znal uporabiti običajno pravo, katero narod takorekoč iz telesa svojega jemlje, *proti zakonu*, in uzroke, radi katerih on misli, da, hvala sestavi po njem izdelanej, zelo redki bodo slučaji sokoba mej novim zakonikom in običajem.

Ko nam bode mogoče s pomočjo *exposé des motifs* analizovati posamezne pravne ustanove zakona, videli bodemo, kako je v njem doveden v soglasje, izglajen dualizem mej običajnim in pisanim pravom, kateri čini posebnost tega zakonika. Tedaj bodemo znali razlog, zakaj so ravno v petem delu poglavja, katera so popolna (n. pr. oddelek V. o trajanju človeškega imeteljstva — imovinske sposobnosti — in o izjavi o smrti, in oddelek X. o društvu — imetniku); a druga imajo praznost, kakor vsa ona o varuštvu, da jih pravno življenje popolni (oddelki I.—IV.); a tretja, katerim je okvir samo odsekan, kot oddelek o plemenu (rodu) in bratstvu itd. (oddelek VII.), o cerkvah, samostanih itd. (oddelek VIII.), o državi (oddelek IX.), da se ostavi mesto delovanju običaja in upravnih naredeb, katere so v teh predmetih zelo premenljive v Črni Gori, pa tudi na zapadu poleg raznih politiških struj, katere se izmenjujejo.

Pozivanje na običaj kot na pomočno vrelo prava vleče se kot rudeča nit bolj ali manj po celem zakoniku. Za sedaj ne bomo se mudili pri tej zelo ukoviti analizi. Omeniti hočemo samo, da narodni element prednjači (največ ga je) največ v tretjem delu (o kupnini in o drugih glavnejših vrstah pogodeb), dočim tuji recipovani element bolj v drugem delu (o lastnini — lastnosti — in o drugih vrstah prāv, ukoreninjenih v stvari), kjer nahajamo oddelek X. o *zastavi*¹⁾ o hipotekarnih knjigah), kateri po čl. III. ukaza nima še za sedaj veljave, in v četrtem delu (o pogodbah v obče, kakor tudi o drugih stvareh, delih, od katerih dolgovi nastajajo). — Konečno sankcijo metodi Bogišičevi bode dala praksa, katera bode odločila, ali bode pisano pravo novega zakonika prešlo v življenje naroda, ali pa bode ostalo mrtva beseda, in narodni običaji bodo i nadalje vladali, kakor so vladali v Boki kotorski poleg avstrijskega državljanskega zakonika, a tudi v Hrvaški za več časa. Nam se dozdeva, ako se vlada črnogorska prime naloge, da izobrazí čim prej pravniški stan tako, da poleg civilistiškega zapadnega izobraženja ostane zmerom v dotiki z narodnim življenjem dežele, od katerega ne bi se smel nikoli odcepiti, da bode črnogorski zakonik rešil morda jedno od najvažnejših juridiških vprašanj, ono namreč o mejsebojnem uplivanju in soglasju izmej zakona in običaja. S tem se bode naravnjeje, gotoveje in srečneje razvijalo celo življenje naroda. Kaj more pisano pravo, kateremu ne ustrezajo običaji in življenske potrebe naroda, zlasti na privatnopravnem polju, pričá nam Hrvaška, a nekoliko tudi Dalmacija.

Preostaje nam še, da rečemo katero o *jeziku*, kateri je pisal prof. Bogišić v svojem zakoniku. Žal nam je tudi tukaj, da se je tudi glede tega predmeta moral omejiti v rečeni brošuri, sklicevaje se za ostalo na svoj exposé. Ker mu je bila prva skrb sestaviti zakonik kar prikladnejši narodu,

---

²⁾ To besedo porabil je prof. Bogišić v zmyslu *hipoteke*, po juridiško-politiški terminologiji za slovanske jezike, sestavljeni po onej komisiji, v kateri so sodelovali Miklošić, Ivan Mažuranić in Vuk Stefanović. Dunaj 1853, str. 283.

uzel si je za glavno pravilo, izdelati ga tako, da ga ta umeje, in vselej, kader je mislil, da je prevelika kratkost mogla napraviti nerazumljivo kakšno ustanovo, ni se obotavljal ter jo je ponovil, ako je videl, da je potrebno. Zategadelj se je držal narodnega govora (pučkoga govora), izogibajoč se po mogočnosti stavkom in besedam, katere so si književniki uzeli na posodo od tujih jezikov. In tudi tedaj, ko je označeval naslove, trudil se je, da ga vsakdo umeje, postopajoči od konkretnega na abstraktno. Po tem pravilu misli on, da je treba naslov „o realnih pravih“ na kateri zadenemo pri vsakem zakoniku, tako predrugačiti, da se najprvo poudari element konkreten in znan, in da se preide na splošnejši pojem. Tako je storil v drugem delu: „o lastnini in o drugih vrstah prav, ukoreninjenih v stvari.“ Na isti način v tretjem delu: „o kupovini in o drugih glavnejših vrstah pogodbe.“

V velikem exposéju razpravlja se tudi o tehniških izrazih, in ker je Bogišić dokazal potrebo, da se tudi narodni (pučki) zakonik zateče k izboru tehniških izrazov, celo da napravi novih, on razdeljuje vse gradivo v razne skupine in dokazuje, kako se ima to izbirati in ustvarjati. O tem predmetu napisal je Bogišić razpravo v „Spljetskem Pravu“ leta 1876., in se je pozneje spet vrnil na isti važni predmet v razpravi, natisnjeni tekočega leta v Belem Gradu in v našem Mjesečniku.¹⁾

Čitajočemu črnogorski zakonik, človeku se odpira srce, ko vidi naš krasni jezik, porabljen tako dovršeno v razsežnem zakonodavnem delu, osobito, ako ima pred očmi pošastno obliko, v kateri se zakoni večkrat izdajajo pri nas. On bode s tega stališča za dolgo časa uzor, v kateri se bodo morali ugledati Jugoslovani, kadar bodo hoteli sestavljati zakone. Izdelati zakon v taki obliki, da ga človek more čitati s slastjo in da z neko pohlepnostjo hiti, da se seznanj ž njim, in da mej tem nikdar ne trpi znanstvena tehnika: to zdi se nam prednost, katero imajo samo Francozi, med katerimi vidi se da je naš Bogišić sestavil svoj zakonik ter se je pri njih naučil obleči pravne ustanove v prozornejšo bistrino in v

---

¹⁾ „Tehnički termini u zakonodavstvu“, Mjesečnik, 1888., broj 1.

redko znanstveno strogost. Pa tudi ni moglo biti drugače z zakonikom, kateri je bil namenjen državi, katere junaški vladarji so se odlikovali na književnem polju, kakor uzorpesnika *Gorskega Vienca* ¹⁾ in *Balkanske Carice* ²⁾, katere narod znal je braniti s svojih pečin poleg častnega krsta (križa) i slobodo zlato i dragoceni srbski jezik.

Prof. Vojnović.

Pravosodje.

a) Daritna ali odplačilna pogodba.

Okrožno sodišče v Gorici je v pravdi Josipine K. proti Juliju B. zaradi plačila 2500 gld. s pr. o tožbi de pr. 21. oktobra 1884 št. 5349, razsodilo :

Toženec Julij B. je dolžan tožnici Josipini K. namesto dolžnega deleža po njeni hčeri Ernestini B. rojeni K. obljubljeni odpravo v znesku 3000 gld. a. v. oziroma po odbitih že izplačanih 500 gld. a. v. v ostalem znesku 2500 gld. a. v. s 6 % obrestmi od dne 7. julija 1883 plačati v 14 dneh.

Vsled toženčeve apelacije je nadsodišče v Trstu ovrglo sodbo prvega sodnika ter s sodbo z dne 21. aprila 1887, št. 1355, obsodilo tožnico v povrnitev stroškov, in to iz nastopnih

r a z l o g o v :

Ne more se tajiti važnost toženčevega ugovora, da obsega ona obljuba, iz koje izvaja tožnica svojo zahtevo, le ustno in tedaj nepravomočno darilno obljubo; iz tega je pa samo ob sebi jasno, da je razsodba te pravde v glavni stvari odvisna od rešitve prvega vprašanja, ali je po tožencu obljubljena odprava, kakor se to trdi v tožbeni zahtevi, dejanski stopila na mesto tožničine terjatve dolžnega deleža po njeni hčeri Ernestini B. rojeni K. in je sedaj smatrati povračilom za tožničino odpoved temu deležu, ali pa, se-li ni morda obljubila ta odprava, ne da bi bil toženec za časa te obljube že zavezan k napominanemu

¹⁾ „Gorski Vijenac“ je epska pesem, jeden naj lepših proizvodov srbskega pesništva, zložil ga je *Peter II. Petrović Njeguš* (1813 - 1851), ki je bil vrlo moder vladar.

²⁾ „*Balkanska Carica*“ je dramatično delo zdanjega črnogorskega kneza *Nikole I.*

povračilu. Kajti le v prvem slučaju bi bila pogodba, ki je navstala vsled sprejema vprašavne obljube, odplačilna (§§. 864. in 921. o. d. z.), mej tem ko bi v drugem slučaju ne bila navstala ta pogodba vsled pravne zaveze k tej obljudi, marveč le iz dobre volje toženčeve; bila bi tedaj darilna pogodba, iz koje ne bi imela tožnica, ker se je ista le ustno dogovorila brez dejanske izročitve, nobene tožbene pravice (§. 943. o. d. z.).

Sedaj, ko je to povedano, treba je pred vsem naglašati, da tožnica izrečno pripoznava v repliki: za časa odpovedi napominanemu dolžnemu deležu, koja se je brezpogojno vršila po zapisniku A z dne 14. oktobra 1879, se iztožena denarna odškodnina ni pogodila, — da pa trdi: ka se je odpovedala pod tem pogojem kot namestkom, da toženec ne proda specerijske trgovine svoje umrle soproge in hčeri tožničine, marveč jo ohrani vnuku slednje, Francu K.; ker je pa toženec vzlie temu prodal to trgovino in s tem oškodoval tožnico v njeni pravici, obljubil jej je kot povračilo za t o dne 7. julija 1882 znesek 3000 gld. a. v.

Kar se tiče dogovora glede ohranitve trgovine za tretjo osebo, je isti presplošen in nedoločen, da bi se moglo iz njega sklepati na zavezno pogodbo (§. 869. o. d. z.), kajti manjka mu poleg podatkov o dōbi in načinu, kako naj se prepusti trgovina tretji osebi, posebno še potrebno natančno zaznamovanje pogodbinega predmeta.

Z ozirom namreč na naravo te trgovine, ki kakor znano obseza najraznejše vrste blaga in se preminja dan za dnevom, navesti bi se bilo moralo za časa dogovora blago po množini in kakovosti, ali pa vsaj — kakor tudi kupčijske terjatve in dolgovi z ostalo pritiklino — po vrednosti. Tudi se ne more smatrati, da je ta hiba nadomeščena z dotičnimi podatki toženčeve prisežne napovedi o premoženji pod A, ker so ti podatki, kakor priznано, še-le sledili napominanemu dogovoru in ker je napoved pod A navstala brez tožničinega sodelovanja. Ta nedoločeni dogovor mogle bi tedaj stranke posebno glede pogodbinega predmeta različno tolmačiti, zaradi tega pa ne vstvarja, ker se ni odločno označila volja, niti pogodbe sploh niti pravice za tožnico, zaradi česar se je morala kot neodločilna prezreti glavna prisega, ki se je naložila v dokaz tega po tožencu tajenega dogovora.

Ker tedaj ni navstala iz vprašavnega dogovora za tožnico nikakova pravica, pa tudi ne za toženca nikakova dolžnost, ne more se govoriti niti o odkupu od te dolžnosti, niti o povračilu za predležeče terjano odškodnino, to tem manje, ker tožbena zahteva ni naperjena

na poplačilo za to, da se toženec odveže od dolžnostij iz večkrat imenovanega dogovora, marveč za zgoraj napominani dolžni delež, in ker vrh tega tožnica ni dokazala niti enega dejanskega momenta za tako zvezo mej vprašavnim dogovorom in njeno odpovedjo dolžnemu deležu, da bi se moralo sklepati, češ, ta odpoved je edino le pogojena od onega dogovora.

Res je tožnica soglasno s svojo zahtevo in v razveljavljenje dotičnih naredeb v toženčevem odgovoru ponudila dokaz s pričami in prisegami tudi o okolščini, da se je toženec dne 7. julija 1882, ko jej je izročil izjavo pod E, ustno zavezal plačati jej za odpoved dolžnemu deležu po hčeri Ernestini B. odškodnino v znesku 3000 gld.

Ne glede pa na to, da se jako težko spravi v soglasje ta trditev z navedeno povedbo v repliki, po koji je sprejela tožnica ono odškodnino za to, da se oprostí nasprotnik od zaveznosti k prepustitvi trgovine svojemu vnuku, prezreti se vendar ne morejo nastopni momenti.

Večkrat imenovana odpoved vršila se je namreč dne 14. oktobra 1879, tedaj več kot poltretje leto pred trjenim sklepom vprašavnega dogovora zaradi plačila 3000 gld., mej tem, ko se nasproti toženčevi tajitvi ni dokazalo, da se je ta že pred zadnjim dogovorom in posebno za dôbe one odpovedi zavezal h katerikoli odškodnini tožnici za napominano odpoved, ker se osobito v zapisniku A, obsegajočem to odpoved, ne navaja nobeno povračilo toženčevo, in ker, kakor dokazano, vprašavni dogovor o prepustitvi trgovine za ml. Franca K. ni vtemeljil nobene zaveznosti za toženca.

Po tem takem pa z vprašavnim dogovorom glede odškodnine, tudi ko bi bil proti toženčevi tajitvi dokazan s pričami in drugimi dokazili, nikakor ne bi bilo dognano, da je tožnici za njeno odpoved dolžnemu deležu za časa, ko se je sklenil oni dogovor, pristala sploh katera, tem manj pa predležee vtrjevana tožbena pravica zoper toženca. Ako pa ni dokazana taka pravica, obsega uprašavni dogovor ustno darilno obljubo, ker toženec do takrat ni bil pravno zavezan k plačanju iztoženega povračilnega zneska. In ker, kakor začetkoma pojasnjeno, tožnica ni mogla vspesno nastopiti na podlagi ustnega darila brez dejanske izročitve, morala se je tožba naravnost odbiti, zaradi tega pa kot nepotrebna odpade razprava v dokaznih in pritožnih spisih razmotrivanega vprašanja, ali se je oni dogovor z zaslišanimi pričami dokazal ali ne.

Konečno se pa mora tudi uvaževati, da bi nedvojni povod toženčev k obljubi o napominani prepustitvi trgovine in v izjavi E ome-

njeni izplačitvi 3000 gld. ostal neispolnjen, ko bi se iz njegove obljube izpeljevala kakova pravica za tožnico in ne za njene ml. vnuke, in da bi potem, ker se mora ta povod smatrati, kakor vsak drug pogoj (§§. 901, 572. o. d. z.), nastopil isti učinek, kakor pri vsakem drugem resolutivnem pogoji.

Ako je namreč toženec, kakor priznava tožnica sama, namenil večkrat imenovano trgovino izrečno njenemu ml. vnuku in ne njej, in ako se z izjavo E z dne 7. julija 1882 že omenjeni znesek 3000 gld. ni določil na korist tožnici, marveč za izgojo, tedaj na korist njenim ml. vnukom, ako se je dalje, kakor se razvidi iz neizpodbijanega odloka št. 6, toženec kot sovaruh ml. K.-ovih otrok tem na korist odpovedal svoji pravici do povračila v znesku 2766 gld. 5 kr. ali vsaj 1605 gld., koji znesek priznava tudi tožnica, in ako govori toženec v svojem po tožnici sami predloženem pismu B o svojih dolžnostih glede „otrok“ in o tem, da teh ne bo nikdar pozabil: — vsiljuje se prepričanje, da je toženec nameraval s svojimi obljubami edino le onim ml. otrokom nakloniti koristi, ne pa tožnici. Ta namen pa bi se ne dosegel in bi bila po tem takem pomota v izrečnem povodu toženčevem k napominanim obljubam dognana, ako bi se hotelo slednje tolmačiti na korist tožnici, namesto njenim ml. vnukom, in ta pomota bi imela po navedenih zakonitih določbah posledico, da bi ugasnile dotične slučajne zaveznosti toženčeve.

Tožnica je zoper to sodbo vložila revizijsko pritožbo, vsled koje je najviše sodišče predrugačilo prvi razsodbi ter s sodbo z dne 2. novembra 1887, št. 9336 spoznalo:

Toženec Julij B. je le tedaj dolžan plačati tožnici Josipini K. namesto dolžnega deleža po njeni hčeri Ernestini B. rojeni K. obljubljeni odpravo 3000 gld. a. v. po odštetih že izplačanih 500 gld. v ostalem znesku 2500 gld. a. v. s 6°/_o, obrestmi od dne 7. julija 1883 v 14 dneh, ako tožnica priseže dopolnilno prisego: „Res je da se je toženec dne 7. julija 1882 pri izročitvi listine z dne 7. julija 1882 v E ad III. zavezal tožnici v listini omenjenih 3000 gld. plačati kot odškodnino za odpoved dolžnemu deležu po njeni hčeri Ernestini, in da je to obljubo sprejela tožnica.“

Razlogi:

Toženec priznava, da je sestavil in tožnici izročil listino z dne 7. julija 1882 pod E ad III., v koji se je zavezal plačati jej tekem

dveh let znesek 3000 gld., trdi pa, da ni bil nikakor zavezan plačati teh 3000 gld. in da tedaj obsega listina le darilno obljubo, ki zaradi manjkajočih zakonitih obličnostij ne vtemeljuje nobene tožbene pravice.

Temu nasproti povdarja tožnica, da se je odpovedala iz zapuščine po svoji hčeri (toženčevi soprogi) pristoječemu jej dolžnemu deležu le pod tem pogojem, da se ne proda k zapuščini spadajoča specerijska trgovina, marveč ohrani za tožničinega vnuka Frana, in da toženec ni spolnil te obljube, marveč prodal trgovino ter zaradi tega tožnici obljubil kot povračilo za to vprašavnih 3000 gld.

Ako se pokaže, da je ta okolščina resnična, pač ni mogoče dvo-
miti, da izjava z dne 7. julija 1882 ne obsega darila, ker so obljubljeni 3000 gld. povračilo za vračno opravo, oziroma odškodnina za to, da se ni spolnila prvotno pogojena vračna oprava.

Toženec je priznal, da se je prodala specerijska trgovina, in tožnica je o tem, da se je toženec dne 7. julija 1882 pri izročitvi listine z dne 7. julija 1882 pod E ad III. zavezal tožnici plačati v tej listini omenjenih 3000 gld. kot odškodnino za odpoved dolžnemu deležu po njeni hčeri Ernestini in da je to obljubo sprejela, ponudila dokaz s pričami, ki se je tudi popolnoma posrečil.

Ker ste se pa, akoravno še le v protidokaznem spisu, grajali priči in ste v resnici ena sumljiva, druga zavržljiva, pripustiti se mora tožnica k dopolnilni prisegi; — ako se ta posreči, potem ne obsega izjava pod E darilne obljube in pritrđiti je tožbeni zahtevi.

---

b) Morajo priti stranke osebno k inrotulovanju pravnih spisov?

V pismeni pravdi tvrdke E. in F. v Trstu proti M. Š. iz Borovnice zavoljo 375 gld. 81 kr. razpisalo je c. kr. trgovsko in pomorsko sodišče v Trstu dan v inrotulovanje aktov.

Toženec M. Š. poslal je po svojem zastopniku svoje spise s posebno vlogo sodišču ter prosil, naj ono uradoma inrotulovanje zvrši.

C. kr. trgovsko in pomorsko sodišče v Trstu vrnilo je tožencu spise z odlokom, da imajo po § 418. o. s. r. k inrotulovanju aktov odvetniki sami prihajati in se v tem oziru nimajo zanašati na nikogar drugega iz česar sledi, da nasprotuje toženčeva vloga in v nji izrečena prošnja določbam o. s. r.

Zoper ta odlok vložil je toženec rekurz.

C. kr. nadsodišče v Trstu je z odločbo z dne 24. aprila 1887, št. 4477, rekurz zavrglo ter potrdilo odlok prve instance iz sledečih

razlogov:

Dvorni dekret z dne 23. julija 1792, št. 34. z. p. z., na kojega se sklicuje rekurent, tiče se inrotulovanja apelacijskih spisov, zadeva-
jočih „na deželi“ ustno ali pismeno obravnovane pravde. Za pred-
stoječi slučaj toraj ta dvorni dekret nikakor veljati ne more.

Troškom, ki bi nastali vsled potovanja k dnevnu, določenem v inrotulovanje aktov, izogniti se je s tem, da rekurentov zastopnik na-
domesti kakega na mestu sodišča nastanjenega odvetnika.

Kar se pa tiče trditve rekurentove, da je v predstojećem slučaju izključen vsak povod prepiru pri inrotulovanji, ovržejo jo jasne besede § 245. o. s. r. Po vsem tem rekurent ni podal pravega vzroka za izjemo od občnega propisa (§§ 238, 241. in 418. o. s. r.), zadeva-
jočega osebno prihajanje strank k inrotulovanji aktov prve instance.

Zoper to rešitev nadsodišča vložil je M. Š. izvanredni revizijski rekurz, kateremu je najviše sodišče z odločbo z dne 12. aprila 1888, št. 4910, izvzemši zahtev za povračilo troškov, vgodilo, odločbo prve in druge instance razveljavilo ter prvi instanci vzkazalo, da ima raz-
pisati novi dan za inrotulovanje spisov, to pa iz sledečih

razlogov:

O tem, če je zahtev pritoževalcev dopusten, soditi bi se imelo še le po izidu dneva, razpisanega v inrotulovanje aktov. Zavrnitev upra-
šavnega zahteva, ktera se je zgodila brez zaslišanja nasprotnika, iz-
rekla se je tedaj prezgodaj in ker preti zavrnitev pritoževalcu s pro-
cesualnimi nasledki v taki meri, ki presega zakonite propise, vporabiti se je moral dvorni dekret z dne 15. februarja 1833, št. 2593, z. p. z.

Vendar pa se troški ne morejo prisoditi pritoževalcu, ker jih očitno ni provzročila nasprotna stranka.

---

c) Kedaj je ločenje zapuščine od dedičevega premoženja dopustno (§ 812. o. d. z.)

Inventar po pokojni N. L. dokazuje, da je posedovala sledeče imovine:

- a) premičnine razne vrste v posesti glavne dedičinje J. L. skupaj v vrednosti . . . . . 1217 gld. 20 kr.
- b) terjatev za izposojene zemljeknjižne obveznice
skupaj . . . . . 6300 gld. — kr.
katero dolguje nujna dedičinja A. R.
tedaj skupaj . . . 7517 gld. 20 kr.

Tekom še ne dognane zapuščinske razprave po N. L. zahteva nujna dedičinja A. R., naj se zasebno premoženje glavne dedičinje J. L. loči od zapuščinsko-imovinske mase, opiraje se na določno naredbo § 812. o. d. z.

Deželno kot zapuščinsko sodišče v Ljubljani je ta predlog z naredbo z dne 5. maja 1888., št. 3581 odbilo iz sledečih

r a z l o g o v :

V zmislu besedila in pomena § 812. o. d. z. ni potreba, da nujni dedič, koji se misli posluževati pravice tega paragrafa, dokaže nevarnost, da se združi zapuščinsko premoženje s tistim, katero ima dedič sam, marveč pristaja nujnemu dediču pravica, poprositi za separatio bonorum, če le nastane pri njem bojazen, da vstanavlja združenje navedenih mas nevarnost za njegovo terjatev.

Ali za to nujnemu dediču v § 812. o. d. z. naklonjeno dobroto sme on le takrat poprositi, kadar je očitno, da se zamore zapuščinska masa z osebno imovino dedičevo djansko združiti, o čem se pa v predležčem slučaju ne more govoriti, ker ima od 7517 gld. 20 kr. znašajočega zapuščinskega imetja prosilka zdatnejo večino: to je 6300 gld. v svoji oblasti, tedaj se jej ni bati, da bi se mogla ta svota z ostalim zapuščinskim imetjem, ne da bi ona (prosilka) v to dovolila, združiti.

V rekurzu, vloženem proti temu odloku, povdarja A. R., da jej preti nevarnost za svoj dolžni del zlasti s tem, da zamore univerzalna dedičinja tudi o tej imovini, katero hrani ona (A. R.), razpolagati, jo

prodati, zastaviti i. t. d., da je tedaj treba odstraniti to nevarnost, kar je le mogoče, če se univerzalni dedičinji odvzame razpolaganje z zapuščinsko imovino, in se nji postavi v to svrhu kurator.

Višje deželno sodišče v Gradci je z naredbo z dne 6. junija 1888., št. 5978., ta rekurz kot nevtemeljen zavrnilo, kazaje na tehtne razloge prvega sodnika in povdarjaje, da se že zaradi tega ne more govoriti o nevarnosti, katera bi pretila prosilki, ker se nahaja večina zapuščinskega imetja, namreč svota 6.300 gld. iz katere bi A. R. svojo terjatev gotovo tudi prejeti imela, v rokah prosilke, in da § 812. o. d. z. po svojem besedilu in pomenu vporabo separationis bonorum le takrat dopušča, kadar je sploh mogoče pomešanje v bistvenem smislu, to je, tako stopljenje zapuščinskih imovin z imovino dedičevo, da se one pozneje niti po vrednosti, niti po izviru ne dado več razločiti, o čem v tem slučaju, glede na kakovost večine zapuščinskega premoženja nahajajočega se pri A. R. in njenemu soprogu, ni govora.

Izvanrednega revizijskega rekurza v tej reči ni bilo.

P . . . . o.

---

d) Ali gre zapuščino prisoditi, ne da bi se bili poprej izračunili dolžni deleži polnoletnih nujnih dedičev (§ 174. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854)?

Dne 8. januarja 1886. umrla je grofica N. N. zapustivša šestero polnoletnih otrok, ne da bi se bilo takrat vedlo, je-li zapustila kako izjavo poslednje volje ali ne. Vsled tega je deželno sodišče v Ljubljani z odlokom z dne 19. januarja 1886., št. 458. njene otroke obvestilo o tej smrti ter jih napotilo, oglasiti se dedičem iz naslova zakona, kar so nekateri izmed njih storili, drugi ne.

Še le nekaj dni pozneje našla se je pismena oporoška pokojne grofice, v kateri je imenovala svojo hčer komteso T. za glavno (univerzalno) dedičinjo veleč, da petero drugim otrokom — naklonivši jim nekatera volila — pripadajo le dolžni deleži.

Vsled tega preklicalo je razpravno sodišče poprejšno svojo naredbo z dne 19. januarja ter na podlogi od univerzalne dedičinje pogojno iz naslova oporoške oddane oglasitve dedičem vkrenilo, napraviti zapuščinski inventar, kar se je tudi zgodilo.

Kmalopotem dokaže komtesa T., da je o zapuščini svoje matere računjene pristojbine poplačala, dokaže, da so volilojemniki oziroma nujni dediči obveščeni o smrti grofice N. ter o vsebini oporoke in poprosi, ker drugih oporočnih pogojev, ki bi se imeli še poprej izvršiti, ni bilo, za prisojilo materine zapuščine.

Zapuščinsko sodišče je njeni prošnji s prisojilom z dne 17. decembra 1887. št. 9541 vstreglo.

Proti prisojilu vpoleži hči baronica R. roj. N. vgovor, povdarja, da je svojo zahtevo, dedovati po pokojni materi grofici N. dolžni delež, razpravnemu sodišču takoj naznanila, in da se mora dolžni delež potom zapuščinske razprave poprej izračunati, preden se izroči zapuščina sama glavni dedičinji, ter prosi, naj se prisojilno pismo z dne 17. decembra 1887. razveljavi, glavnej dedičinji zaukaže, predložiti sodišču izkaz izračunjenja dolžnih deležev, ter naj se od sodišča na podlogi tega izkaza razpiše vnovič razprava, oziroma izroči kakemu notarju dovršitev te zapuščinske razprave.

Deželno sodišče v Ljubljani je z odlokom z dne 10. januarija 1888., št. 265 to zahtevo zavrnilo,

uvaževaje, da je glavna dedičinja komtesa T. svojo pravico, dedovati zapuščinsko imovino pokojne grofice N. dostojno izkazala ter tudi dokazala, da je vse dolžnosti, združene s to pravico, spolnila, zlasti tudi, da je zapuščinske pristojbine poplačala;

uvaževaje, da so se volilojemniki in nujni dediči, kakor se to razvidi iz zapuščinskih spisov, o tem, kar njim gre iz te zapuščine, praviloma obvestili;

uvaževaje, da so tedaj vsi pogoji §§ 149 in 174 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 za prisojilo zapuščine po pokojni grofici N. v korist imenovane glavne dedičinje dopolnjeni;

in uvaževaje, da zadržujeta inventarski zapisnik in zapuščinsko-razpravni izkaz vse podatke, potrebne za slučaj številnega zračunanja dolžnih deležev; da je tedaj nujnim dedičem na razpolaganje, svoje dotične zahteve predlagati glavni dedičinji, ne da bi, ker so vsi dediči polnoletni, imelo sodišče kak povod poslovati v tej zadevi.

Vsled priziva, vpoloženega od baronice K., je višje deželno sodišče v Gradi z odločbo z dne 1. februarja 1888., št. 1605 prisojilo deželnega sodišča Ljubljanskega kot prezgodaj izdano razveljavilo

uvaževaje, da ima zapuščinsko-razpravno postopanje ces. pat. z dne 9. avgusta 1854., št. 208. d. z. bistveno nalogo, zapuščinsko

imovino, kolikor ne zadeva pravnih ali kakih drugih zahtev, ki so med sabo v protislovji, zasledovati; po dedičih pozvedovati in pogoje za izročitev zapuščine dedinskim vdeležencem dognati, da se sme še le tedaj, ko je ta naloga povsem dovršena, zapuščinsko prisojilo izročiti;

uvaževaje, da dosedajno razpravljanje zapuščine grofice N. N. tega namena še ni doseglo, kajti o nujnih dedičih S. N. in E. gr. N. še ni razviditi, ali bodeta zahtevala dolžna deleža ali ne;

uvaževaje, da se je prva (S. N.) le o tem izjavila, da prekliče svojo pogojno iz naslova zakona oddano oglasitev dedičem ter se ni izrazila tudi o tem, ali misli posluževati se svojega prava do dolžnega deleža ali ne; drugi (E. gr. N.) pa se sploh še ni oglasil, zahteva li kako pravo v tej zapuščini, ali ne; on tudi potem, ko se je prvosodni nalog z dne 19. januarja 1888. št. 458., oglasiti se dedičem iz naslova zakona, razveljavil, ni bil več dolžan oglasiti se v zadevi svojih zahtev kot nujni dedič;

uvaževaje, da sploh še ni dognano, katere dolžne deleže ima ta zapuščina, oziroma glavna dedičinja v poštev jemati, in komu da jih ima dati;

uvaževaje, da se v zapuščinskih spisih ne nahaja nobena izjava ali obravnava vdeležencev o številni količini dolžnih deležev, kar je v predležem slučaju tem bolj potrebno, ker niso v si nujni dediči dolžnih deležev zahtevali;

in uvaževaje, da v očigled navedenim okolščinam dosedanji zapuščinski spisi nimajo dovolj tvarine za prisojilo zapuščinske imovine. Zarad tega se je prisojilo z dne 17. decembra kot prezgodno vničiti ter sodišču zaukazati moralo, naj zapuščinsko razpravo dogotovi in potem vkrene, kar veleva zakon.

Do tretje instance zadeva ni prišla.

(Opomba pisatelja.) Vsebina X. oddelka zakona z dne 9. avgusta 1854., št. 208. d. z. gre očitno na to, da se zapuščina umrlega brž ko moč dokonča in prisodi dedičem (§§ 149, al. 2., 151., 152., 174. ibidem in § 819. o. d. z.)

V § 819. o. d. z. in 174. gori navedenega zakona nahajamo predpise za izdajo prisojila, ni pa med njimi pogoja, da se mora prej, kot se vroči prisojilno pismo, tudi račun dolžnih deležev polnoletnih dedičev sestaviti.

Če se dalje premisli, da ima vsled N. V. sklepa z dne 2. januarja 1854. nujni dedič le pravico do po sodni cenitvi dognane

vrednosti svojega dolžnega deleža, da je bila vrednost predležeče zapuščinske imovine po sodnem inventaru praviloma in do pičice zračunjena, bi se glede na § 170. zakona z dne 9. avgusta 1854. vtegnilo misliti, da dozdajni podatki zapuščinske razprave ne kratijo nikakor pravice nujnih dedičev, dogovoriti se z glavnim dedičem o svoti pristojnega dolžnega deleža, ne da bi to branilo izdati prisojilo.

P . . . . o.

e) Zveza med storivcem in deležnikom po kazenskem zakonu.

A in B bila sta od okrajnega sodišča krivima spoznana, in sicer A tatvine po §§. 171 in 460 k. z., B pa deležnosti iste tatvine po §. 464 k. z. A je namreč pri potoku vidro zasačil, jo ubil, (kar je v tem slučaju smel storiti) in jo na svoj dom odnesel, akopram ga je nadzornik dotičnega lova opozoril bil, da si vidrinega trupla ne sme svojiti. B je pa potem vidrino meso in kožo prodal, denarje pa za A-ja in za se porabil.

A in B sta kaznjiva djanja sicer popolnoma obstala, pa se vendar vzklicala zoper sodbo prvega sodnika rekoč, da njuna djanja ne gre kvalifikovati kot tatvino oziroma deležnost tatvine.

Vzklicno sodišče je A-jevemu vzklicu vstreglo ter spoznalo, da njegovo djanje ni tatvina; A je bil torej obtožbe zaradi tatvine po §. 259. št. 3 k. p. r. oproščen. V razlogih se je naglašalo: po lovskih zakonih je dovoljeno vbijati škodljive živali kot: volkove, lisice, vidre itd. A je le vidro vbil in domu odnesel, vse drugo storil je B. (deležnik). Glede B-ja je pa vzklicno sodišče sodbo prvega sodnika potrdilo.

Zoper sodbo druge instance vrivajo se mi tehtni pomisleki.

Res je sicer, da v obče med storivcem in deležnikom kaznjivega djanja ni tako tesne zveze, da bi se moral, če se storivec obtožbe oprosti, zaradi tega tudi deležnik obtožbe oprostiti. V vseh slučajih namreč, v katerih pridejo storivcu osebne razmere v prid, n. pr. ker še ni 14 oziroma 10 let star itd. (§. 2 k. z.) se ima o djanji deležnikovem samostalno soditi brez ozira na sodbo o storivcu.

Če pa sodišče spozna, da storivčevo djanje sploh ne spada pod kazenski zakon, tudi deležnika ni moči po kazenskem zakonu soditi.

V našem slučaju bila bi toraj morala druga instanca tudi deležnika obtožbe oprostiti, ker je spoznala, da storivčevo djanje ni tatvina.

K—l.

f) Poostrenje kazni z uporabo § 265. k. z.

Prvi sodnik obsodil je Josipa S. zaradi prestopka razžalitve straže z besedo po § 313. k. z. z uporabo § 265. k. z. na 14 dni poostrenega zapora.

Vzklicu obtoženčevemu se je, v kolikor je meril zoper izrek o kazni, s sodbo z dne 26. avgusta 1887. l. št. 7915. vgodilo in sodba prvega sodnika v tej točki zaradi ničnostnega razloga § 281. št. 11. ovrгла.

Razlogi.

Mnenje prvega sodnika, da je pri prevladujočih obtežilnih okolščinah dovoljeno, z uporabo § 265. k. z. ustanovljeno kazen poostriti, ne da bi moralo biti to v dotičnej zakonovej določbi izrečeno, ali da bi nastopili pogoji § 260. črka b k. z., je krivo.

V § 265. k. z. je le določeno, kako se ima pri izmerjenji kazni v zakonitih mejah postopati in katero poostrenje se sme porabiti, če so pogoji za to. Nikakor pa v § 265. k. z. ni rečeno, da bi se smela vsaka kazen zavoljo prevladujočih obtežilnih okolščin poostriti, če tudi v dotični točki poostrena kazen za slučaj obtežilnih okolščin zažugana ni.

Ker je za razžaljitev straže z besedo v § 313. k. z. zažugana kazen zapora od treh dni do enega meseca, je prvi sodnik s tem, da je obsodil obtoženca — vpiraje se le na § 265. k. z. — na 14 dni poostrenega zapora, prekoračil meje zakonovega kazenskega stavka. Vsled tega je njegova sodba po § 281. št. 11. k. p. r. nična in se je morala ovreči.

Književnost.

Pod to rubriko obljubili smo v 4. številki tega letnika svojim bralcem poročati o zanimivejih ocenah, katere bodo objavljene o načrtu novega nemškega državljanskega zakonika. Večina glasov, kateri so bili do sedaj slišati, ni vgodna delu kodifikatorne komisije. Izmed teoretikov je Dernburg, kakor so poročali listi, začetkom svojih predavanj v preteklem letnem tečaju izrekel tehtne pomisleke proti načrtu ter pristavil, da je povsem soditi, da bode se še mnogo let učil pruski „Landrecht“ a ne novi državljanski zakonik. Izmed avstrijskih učenjakov je nedavno Unger v Grünhutovem časopisu izrekel dvom, „ob wohl der überaus gründlich und gewissenhaft gearbeitete Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Deutsche Reich die höchsten

Ziele erreiche“. Tudi pri shodu nemških juristov, vršečem se 11., 12. in 13. septembra t. l. v Stettin-u, bilo je čuti več neugodnih glasov.

Naj navedemo izmed razprav, katere se bavijo ex professo z načrtom, dvoje v kratkih potezah. Gierke meni v spisu „Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches und das deutsche Recht“, da ima načrt v svoji celoti marsikatero hvalevredno lastnosti, a on ni naroden, ni vstvarjajoč, on sploh prezira npravne in socialne naloge, katere naj spolnuje nova ureditev zasebnega prava, v svojem bistvu načrt ni drugo nego v paragrafe zakonika vlit kompendij pandekt. Vsa določila njegova ozirajo se le na pravnike, ne na narod, h kateremu ne govore nikakor, kateremu bode zaradi tega ostal tudi zakon tuj. V načrtu kodifikovan je le usus modernus pandectarum, popolnjen z nekaterimi določili, izposojenimi iz novih zakonov. Načrt ni v nikaki zvezi z življenjem, noben zakonodajalec pa ne bode vstvaril ničesar v resnici trajnega in popolnega, če mu velja zgodovinska njegova naloga le za problem pravnike tehnike, kateremu najbolje vgori daleč od praske sveta v prijetnem in mirnem zavetišči, on ne bode ničesar popolnega vstvaril, če, na novo urejajoč zasebno pravo, ne sprevidi, da opravlja s tem socialno delo, da prevzame s tem veliko odgovornost za prihodnji razvoj npravnih in gospodarskih razmer. Ker namen kodifikatorjev okrožja jurisprudence ni presegal, je socialna tendenca načrta individualistična in enostransko kapitalistična najpristnejega manchesterstva, tista obče škodljiva antisocialna tendenca, katerej je v ostalem novo nemško zakonodajstvo popolnoma slovo dalo.

Iz drugega stališča ocenja načrt Otto Bähr v članku „das bürgerliche Gesetzbuch und die Zukunft der deutschen Rechtsprechung.“ Tudi njemu načrt, da si so pri njem sodelovali večinoma praktiki, ni drugo, nego doktrinarno delo, katero zaradi svojega umetalnega jezika niti narodu niti pravnikom ni lahko umljivo, katero pa tudi ne dosega vrhunca sedanje pravniške vede. Da razjasni, kaj bi pomenil načrt, če postane zakon, za prihodnost nemškega pravosodja, opisuje pravniško delovanje v tistih nemških pokrajinah, kjer še velja ius commune ter ga primerja onemu v deželah kodifikovanega prava. V onih ima pravosodje duševno svobodo, pravniki si prizadevajo spoznavati rimsko pravo v njegovem bistvu ter ga prisposodablajo današnjim razmeram, nikakor pa jim corpus iuris ne velja kot paragrafovan zakonik. Tam pa, kjer je pravo uzakonjeno, nastopi „lehrbuchjurist“, njegova učna knjiga je le zakonik. Zakon vporablja mehanično in odvadili so se

pravniško misliti. Rimsko pravo je do današnjega dne šola za nemške pravnike, a ta šola bode — po mnenju Bähr-ovem — prenehala, ko dobi Nemčija svoj zakonik. Pravniško učenje postalo bode vse drugačno, mehanično bodo poučevali in učili se. Od dijaka, kateri si bode moral prisvojiti približno 6000 paragrafov raznih materij kodifikovanega prava, ne morete zahtevati, naj tudi juridično misli. Če postane načrt zakon ter se s tem razvoj prava v Nemčiji do konca prižene, veljalo bode zraven slabega civilnega procesa nepovoljno materijalno pravo. Bähr h koncu pravi, da tega zakonika nemškemu pravosodju nikakor ne želi, da je nemško zakonodajstvo zadnji čas marsikateri lep vspeh doseglo, da pa bi bilo uzakonjenje tega načrta — velika zmeta.

Drobne vesti.

(Osobne vesti) Notarjem v Zatičini imenovan je notarski kandidat Stanko Pirnat v Brežicah.

Odvetniško pisarno otvoril je v Voloski dr. Andrej Stanger.

Umril je dne 31. avgusta t. l. v Ljubljani umirovljeni nadsodn. svetnik dr. Ernst pl. Lehman.

(Jezik kod suda v Istri). Pod tem naslovom objavlja „Naša Sloga“ sledeči slučaj: okrajno sodišče v Buzetu odredilo je vsled v hrvatskem jeziku vložene tožbe dan za redno ustno razpravo. Toženec zahteval je pri ročišči od sodnika, naj mu v zapisniku v laškem jeziku protolmači točni zadržaj tožbe, da more na temelji tega informirati svojega zastopnika za odgovor. Okrajno sodišče v Buzetu je z odlokom z dne 21. avgusta 1887 št. 4006 odbilo to zahtevo. Rekurz, katerega je zoper ta odlok vložil toženec, pa je zavrnilo višje deželno sodišče v Trstu z naredbo z dne 6. oktobra 1887, št. 3813. kazaje na to, da je sodnik glasom §. 20. o. s. r. sicer dolžan razjasniti strankam vsa fakta in vse dokaze, na katere se opira tožba ali druga vloga, da pa o jeziku v tem paragrafu ni govora. Izvanredni rekurz zavrnilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 8. februarja 1888, št. 1228.

(Pred več ljudmi.) Prvi sodnik oprostil je Ivano B. obtožbe zarad prestopka zoper varnost časti v zmislu § 496 k. z. — doprinešenega s tem, da je Frana K. s „prešičem“ zmerjala ter ga s prekljo po levi roki vdarila. Svoj izrek vpiral je sodnik na to, da je pri djanji bila prisotna le jedna dorusla ženska in troje nedoraslih otrok, da se toraj djanje ni vršilo „pred več ljudmi“.

Vzklicno sodišče je vzklicu zasebnega obtožitelja vgodilo ter obtoženca krivim spoznalo, ker § 496. govori le o „ljudeh“, katerim se morajo prištevati tudi otroci, ako so toliko dorasli, da zamorejo sprevideti — kakor v tem slučajji — da se s človekom grdo dela, ako se s „prešičem“ zmerja in s prekljo vdari.
